

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

DISCLAIMER: The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

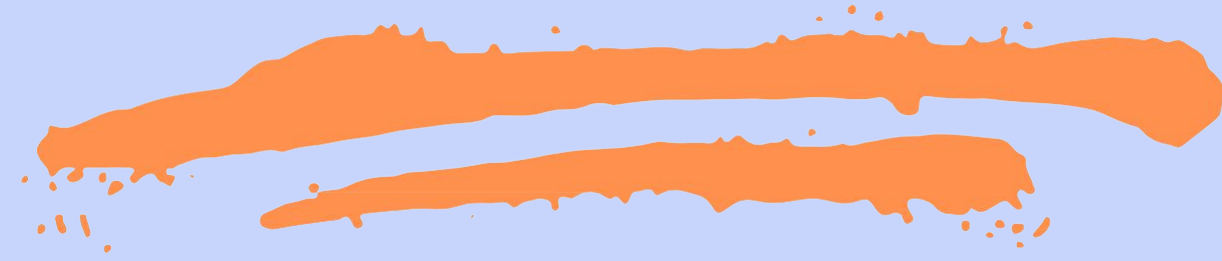
MILJØBEVIDSTHED

A BLENDED LEARNING PROGRAMME FOR COMPETENCE
DEVELOPMENT BEYOND PURE PROFESSIONAL SKILLS

Project No:
2020-1-DEC02-KA202-007585

Offentlig deltagelse

Offentlig deltagelse

INTRO: Hvad er offentlig deltagelse?

1 Betydningen af miljøuddannelse

2 Mennesker, samfund og miljø: Samspillet mellem mennesker og miljø

3 Forholdet mellem hensigt og handling

4 Hvordan man kan påvirke den personlige holdning og motivere folk

+ Aktivitet (individuel + gruppe)

Hvad vil dette afsnit dække?

Offentlig deltagelse

Hvad er offentlig deltagelse?

Offentlig deltagelse kan forstås som en metodologisk proces, hvor formålet er at få borgerne til at gennemføre positive miljøaktiviteter med henblik på at opnå ændringer til forbed af miljøet.

De kan inddeles i to store blokke:

Valgprocesser

Deltagende processer

Offentlig deltagelse

Valgprocesser

Borgerne beslutter, hvilken gruppe af personer de anser for at følge den mest hensigtsmæssige handlings- og ledelseslinje for udviklingen af kommunen.

Befolkningens inddragelse i valgprocesserne er meget vigtig, da en høj grad af borgerdeltagelse fører til et større engagement i kommunens udvikling fra indbyggernes side.

Denne ret indebærer en form for indirekte deltagelse af borgerne i miljøet, idet de bestemmer, hvilken miljøpolitik de ønsker at se udviklet i deres kommune gennem de programmer, som de lokale myndigheder kan gennemføre, og som indføres gennem de programmer, som kandidaterne præsenterer under valgkampagnerne.

Offentlig deltagelse

Deltagende processer

Der er mange typer af aktiviteter, som borgerne kan deltage aktivt i for at forbedre de aspekter af samfundet, der vedrører dem mest.

Eksempler på processer, hvor der opfordres til borgernes deltagelse, er bl.a:

Sektorbestemte kommunalbestyrelser.

Disse er ledelse med rådgivende natur og til udformning af forslag

Partnerskab.

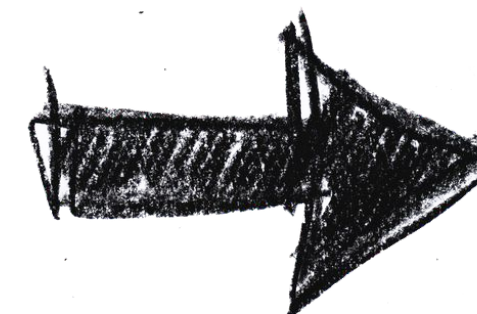
Formålet med at danne foreninger er at kunne nå frem til løsninger på problemer, der vedrører et samfund med visse bekymringer i forbindelse med specifikke spørgsmål

Miljøuddannelsesprogrammer. Miljøuddannelse er afgørende for, at borgerne kan se de eksisterende miljøproblemer som deres egne, opnå positive aktiviteter på miljøet, identificere problemer, søge løsninger, analysere deres levedygtighed, dvs. handle direkte på miljøet. I det følgende afsnit vil vi fokusere på miljøuddannelse og dens betydning.

1 Vigtigheden af Miljøuddannelse

DETTE AFSNIT FOKUSERER PÅ BETYDNINGEN AF MILJØUDDANNELSESPROCESSER, SÅLEDES AT DE VIRKELIG BLIVER TIL FORANDRINGSPROCESSER.

Hvad er miljøuddannelse?

Den består af uddannelse, der sigter mod en sund udnyttelse af ressourcer fra naturen.

Det drejer sig om udnyttelse af naturmiljøet uden menneskelig indgriben for at forurene det, dvs. uden at forårsage skade på naturen. En af hensigterne med denne undervisning er at opnå en økologisk forståelse af at beskytte planeten mod skadelige stoffer. Den lærer også, hvordan man kan leve et bæredygtigt liv og dermed reducere forbruget af energi og ressourcer, som kan forringe planetens tilstand yderligere.

Miljøuddannelse bør stimulere borgernes deltagelse og en kollektiv interesse i at støtte alle institutioner og samfund i at udvikle opsøgende strategier for omstilling til nye, bæredygtige måder at leve på.

Hovedformålene med miljøuddannelse

- **At skabe bevidsthed om miljøproblejer**
- **At samarbejde med forståelse for miljøets betydning**
- **At bekræfte miljømæssige og sociale værdier**
- **At forbedre færdighederne i problemløsning på miljøområdet**
- **At identificere miljøskadelige faktorer**
- **At blive bevidst om økonomiens miljøpåvirkning**

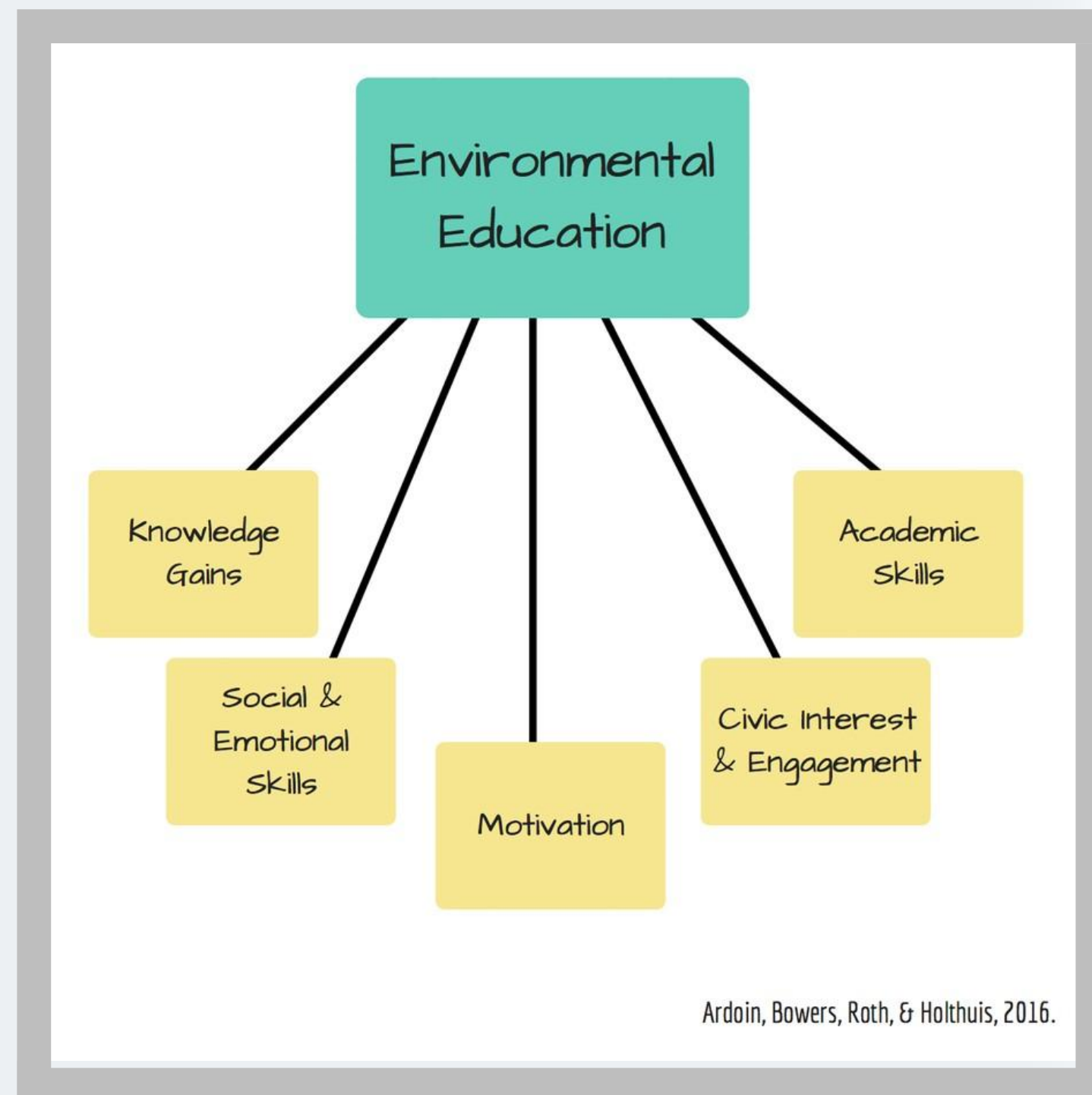

Fordele ved miljøuddannelse

Der er stadig flere beviser for de udbredte fordele ved miljøundervisning, såsom positive virkninger på akademiske præstationer, motivation og interesse for skolen, sociale og følelsesmæssige færdigheder samt interesse og engagement i samfundslivet.

Miljøuddannelse hjælper os med at forstå verden omkring os. Denne forståelse kan fremmes gennem arbejde i næsten alle fag, f.eks. naturvidenskab, matematik, teknologi, læse- og skrivefærdigheder, historie, samfundsfag, sprog, idræt, musik, kunst og andre fag.

En god miljøundervisning hjælper eleverne til at se sammenhængen mellem fagene og til at anvende viden på fleksible og fleksible måder, der kan tilpasses.

Værdien af miljøsuddannelse

<https://youtu.be/KFYDITr3Lws>

Flere måder at tænke og gøre miljøuddannelse på

Siden miljøuddannelsen opstod i 1970'erne, er der blevet etableret forskellige tendenser, hvoraf nogle stammer fra de første årtier af miljøuddannelse (f.eks. naturalistisk eller naturbevarende) og andre svarer til nyere bekymringer (f.eks. feministisk og bæredygtighed).

Disse tendenser udelukker ikke hinanden, og deres analyse får os til at reflektere over vores egen praksis og finde ud af, hvad der passer bedst til vores kontekst og mål.

Den **naturalistiske tilgang**, der er baseret på at skabe en forbindelse mellem mennesker og natur, så der kan skabes følelsesmæssige relationer. Dette perspektiv støtter ideen om, at pædagogiske oplevelser i ens eget miljø er meget produktive, da de er lette at forstå for eleverne.

Den **naturbevarende tendens** beskæftiger sig med bevarelse af elementerne, såsom vand, jord, energi, planter og dyr. Beskyttelse af biodiversiteten er et primært mål i denne tilgang. Den vigtigste vision er baseret på at betragte planeten som en ressource.

Opløsningstendensen betragter miljøet som en række problemer, der skal løses. Målet er at sprede miljøproblemer blandt borgerne med henblik på at nå frem til globale løsninger.

Den **humanistiske tendens** opfatter miljøet som et samspil mellem mennesker og natur. Kulturen er en nøgelfaktor, da man mener, at miljøet ikke kun består af fysiske elementer, men at den kulturelle dimension har indflydelse på omdannelsen af det miljø, vi lever i.

Tendensen til samfundskritik insisterer på betydningen af de relationer og dynamikker, der findes i vores samfund, da disse er de vigtigste miljøproblemer. Takket være denne sociale selvkritik sætter subjektet og gruppen spørgsmålstegn ved sig selv og bliver bevidst om de ændringer, de gerne vil have, at der skal ske.

Den **bioregionalistiske tendens** lægger stor vægt på følelsen af at høre til et bestemt sted, dvs. på det affektive forhold, der skabes til et miljø. At fremme kærligheden til jorden er et fantastisk redskab, der kan tjene som en vejledning for en bevidst miljøuddannelse med håndgribelige resultater.

Øko-uddannelsesbevægelsen er baseret på uddannelse som en måde at forbedre vores miljø på, idet den tager udgangspunkt i de relationer, vi skaber til miljøet.

Tendensen til bæredygtighed: På grund af det økonomiske system, vi lever i, og dets konsekvenser må vi arbejde på at lede befolkningen mod et ansvarligt og bæredygtigt forbrug og indføre begreber, der ikke længere er så nye, såsom "nedbrydning", som er den eneste måde at sætte en stopper for de miljøpåvirkninger, som vi udsætter planeten for.

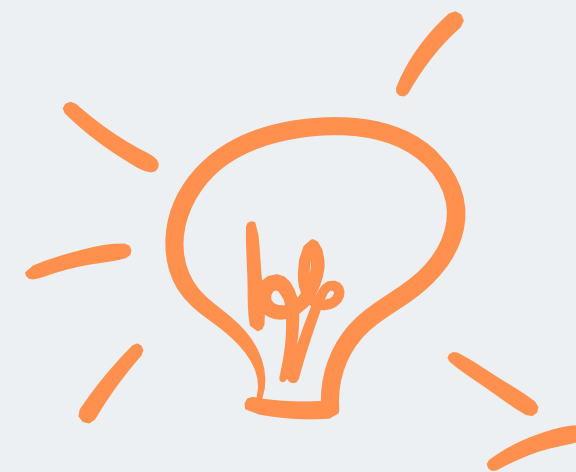
Den **holistiske tendens** anskuer den miljømæssige virkelighed på en anden måde, idet den opfatter miljøet som en helhed, hvor komponenterne i det samme miljø har komplekse relationer og udgør et system. Derfor kan de ikke analyseres enkeltvis, men som en helhed eller et system.

Som vi kan se, er der mange måder at gribe miljøuddannelse an på, da der er forskellige perspektiver på, hvor og hvordan man skal fokusere.

Af pladsmæssige årsager er de ikke alle blevet præsenteret her, og der dukker hele tiden nye idéer op.

Har du nogen forslag?

QUIZ

A quiz interface on a dark green chalkboard background. At the top, a horizontal orange line is drawn. In the center, the text "Do you think you have learned?" is written in white. To the right, a large white question mark is drawn with chalk. Below the text, the words "PROVE IT..." are written in large, yellow, hand-drawn letters. Underneath that, a white rectangular button with a blue border contains the word "START" in white capital letters. In the bottom left corner, the Genially logo is visible, consisting of a colorful circular icon and the word "genially" in white. In the bottom right corner, there is a dark blue square button with three white dots. A faint lightbulb drawing is visible in the background on the right side.

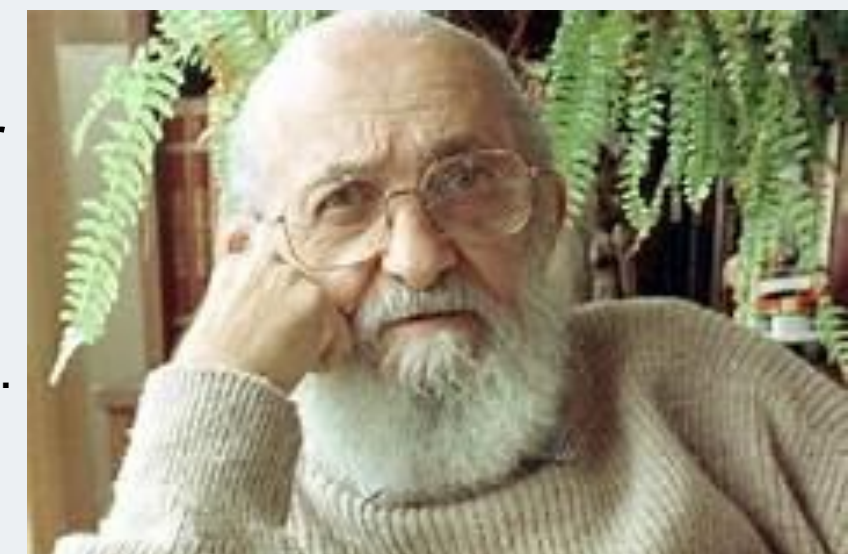
En ny social rationalitet

Miljøuddannelse skal fremme processer, der sigter mod opbygningen af en ny social rationalitet (sensu Leff). Den skal fremme processer med kritisk refleksion.

For at opnå dette er det ikke nok at gennemføre oplysningsaktiviteter alene. Vi må arbejde på at opbygge nye holdninger og værdier baseret på principperne om økologisk bæredygtighed og kulturel mangfoldighed. Med det formål at opbygge et mere retfærdigt, egalitært og mangfoldigt samfund.

"Vi skal fremme en pædagogik af rastløshed: en pædagogik, der sætter mænd og kvinder over for deres ansvar, skaber holdninger og hjælper alle til at blive suveræne over sig selv."

Paulo Reglus Neves Freire (1921-1997) Brasiliansk pædagog og filosof.

Miljøuddannelse med henblik på social forandring

Som afslutning på dette afsnit vil vi tage fat på vigtigheden af miljøuddannelse ud fra et socialpolitisk synspunkt, da vi kan skelne mellem to måder at lave miljøuddannelse på: en måde at arbejde for social forandring på og en måde, hvor der ikke stilles spørgsmålstejn ved systemet.

"Konventionel" miljøuddannelse sætter ikke spørgsmålstejn ved systemet, men snarere ved enkeltpersoners eller gruppers rationalitet, og man håber, at hvis de udvikler en passende adfærd og antager miljøvenlige prædispositioner, vil miljømæssige ubalancer blive undgået.

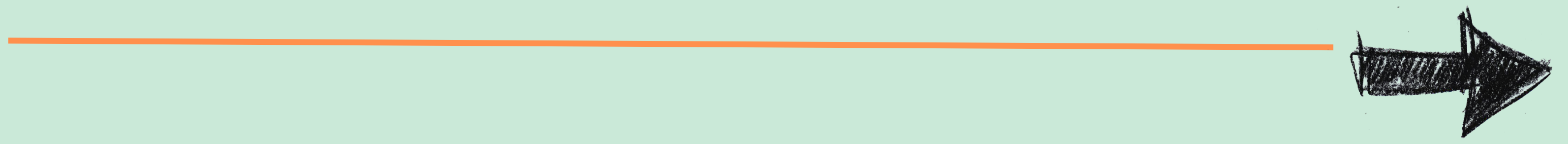
Derfor skal betydningen af praksis inden for miljøuddannelse sætte spørgsmålstegn ved, reflektere og producere viden, der er knyttet til:

- Refleksion over historiske processer i opbygningen af forholdet mellem samfund og natur.
- Forståelse af og handle på lokale og regionale processer.
- At sætte spørgsmålstegn ved hegemoniske produktions- og tanke-systemer.
- Anerkendelse af mangfoldigheden af kulturelle manifestationer.
- Forstå virkeligheden ud fra sammenfaldet af politiske, sociale, kulturelle og økologiske dimensioner.
- Debat om pædagogisk praksis og praktisere alternativer til traditionelle uddannelsesmodeller.
- at udvikle et kritisk syn på virkeligheden og forstå den som en social konstruktion.
- At konstruere kollektive forklaringer på sociale processer.
- Kritisk at analysere og diskutere spørgsmål om virkelighed, der præsenteres som lukkede, entydige og urokkelige sandheder.
- Tænke holistisk og analysere problemer og konflikter i vores samfund ud fra flere perspektiver.
- At anerkende vores aktive rolle i processen med at konstruere den miljømæssige virkelighed i samfundet.

2 Mennesker, samfund og miljø: Interaktion mellem mennesker og miljø

Mennesker og miljø: et interaktivt forhold

Vi kan studere forholdet mellem mennesker og miljø på to måder: enten ved at fokusere på miljøets indvirkning på adfærd (arkitekturpsykologi) eller ved at fokusere på adfærdens indflydelse på miljøet (bevaringspsykologi).

Men forholdet mellem person og miljø er interaktivt, dvs. at mennesker påvirker deres omgivelser, mens omgivelserne samtidig påvirker dem.

Der er blevet udviklet alternativer, som tager hensyn til interaktionen mellem person og miljø på en holistisk måde. De mener, at adfærd bestemt påvirker miljøet, men at miljøet igen skal påvirke personen, før og efter at personen reagerer på miljøet.

F.eks. er det kendt, at nogle fysiske miljøfaktorer, f.eks. manglen på en naturressource, øger motivationen til at passe på den. Det er også kendt, at oplevelsen af kontakt med miljøet øger miljøbevaringsindsatsen, og at opfattelsen af, at andre ikke tager sig af miljøet, påvirker miljøvenlig adfærd negativt.

For at forstå forholdet mellem menneske og miljø i dybden er der blevet gennemført "**miljøæstetiske**" undersøgelser, som undersøger menneskers reaktioner på byggede eller naturlige miljøer og ser på forholdet mellem disse miljøers karakteristika og den menneskelige handling, der ændrer dem.

Forestil dig: En gruppe besøgende i en nationalpark kan ved deres adfærd forringe parkens bestanddele (adfærdsmæssig indvirkning på miljøet), hvilket igen vil påvirke andre besøgendes præferencevurderinger med hensyn til parken (miljø-mæssig indvirkning på adfærd).

Adfærdens indvirkning på miljøet hænger således direkte sammen med miljøets indvirkning på mennesker.

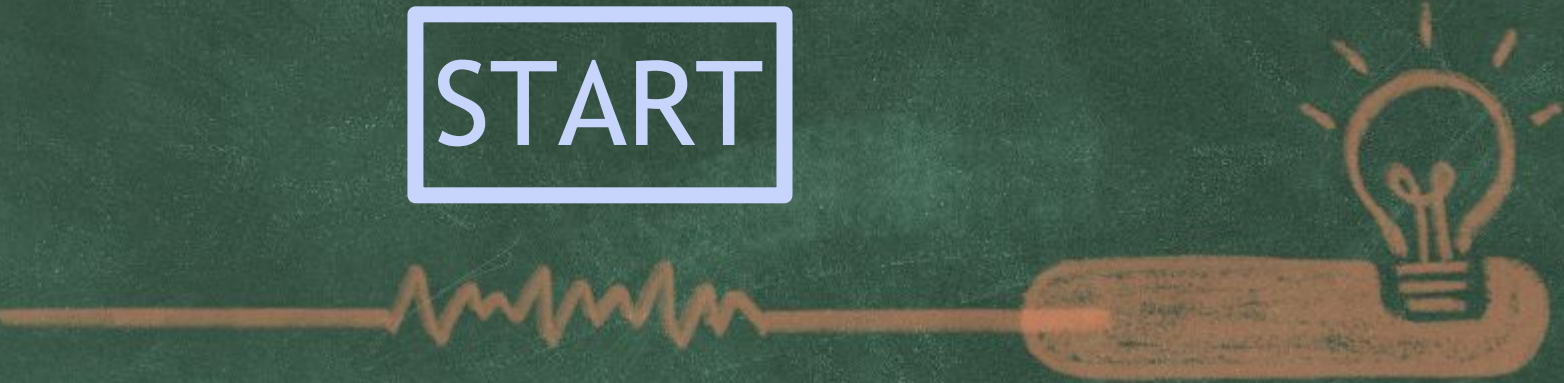

QUIZ

Do you think you have learned?

PROVE IT...

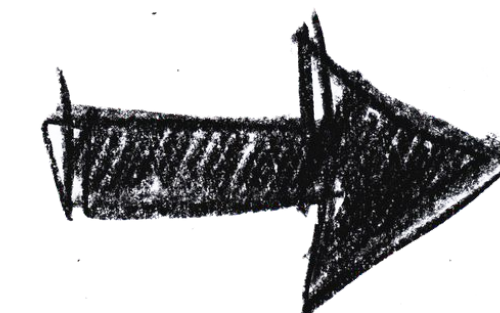
START

3

Mennesker, samfund og miljø: Forholdet mellem intention og handling

---

Fremskridt vs. miljøbeskyttelse

Psykologisk-miljøforskning har vist, hvordan konfrontationen mellem fremskridt (relateret til social velfærd) og miljøbevarelse hovedsageligt forekommer i de industrialiserede lande, hvor konflikten er tydelig og "tvinger" den enkelte til at indtage en bestemt og antagonistisk holdning til den anden part.

De globale virkninger har at gøre med handlinger på dagligt, individuelt og gruppemæssigt niveau. Således defineres en økologisk relevant adfærd ved at tage hensyn til de økologiske konsekvenser af adfærden.

Adfærd og bæredygtig udvikling

Bæredygtig udvikling og bæredygtig adfærd er forbundet med **motiveret og bevidst adfærd**. Modeller, der forsøger at forklare miljøvenlig adfærd, etablerer en klar sammenhæng mellem hensigt og adfærd, således at den bedste forudsigelse af adfærd er hensigten om at opføre sig, men hvordan etableres denne indflydelse?

Det er derfor klart, at en udvikling i retning af bæredygtighed forudsætter en forståelse af forholdet mellem hensigt og adfærd.

Automatiske processer i forbindelse med vaner og livsstil kan f.eks. være spontane udløsende faktorer for adfærd, men på den anden side er opfattelsen af kontrol, planlægning af handlinger, gennemførelse af hensigten eller opfattelsen af frihed i forbindelse med engagement variabler, der bidrager til at forbedre forholdet mellem motivation og adfærd.

Hensigt og motivation til at handle miljøvenligt er en del af kravene til bæredygtighed. Vi kan ikke ignorere, at forholdet mellem adfærd og bæredygtig udvikling skyldes behovet for at sikre, at miljøvenlig og konsekvent handling opretholdes over tid som et fundament for menneskers velfærd.

Analysen af miljørelevant adfærd er i øjeblikket genstand for stor opmærksomhed inden for psykomiljøforskning, især i forbindelse med forbrugeradfærd (køb og energibesparelser).

Flere undersøgelser har vist, at forskellige typer adfærd er forbundet med forskellige motivationsvariabler:

Ændring af personlige normer og holdninger er mere effektiv i forbindelse med ændring af enkel og gentagen energibesparende adfærd, der kræver en lille indsats, få penge og lidt tid. På den anden side er "finansielle" strategier mere effektive til at påvirke langsigtede beslutninger, der er forbundet med adfærd, der kræver meget.

Konklusionen er, at holdninger tilsyneladende er mere forbundet med adfærd, der ikke har stor indvirkning på dagligdagen (affaldshåndtering, politisk adfærd, indkøb af fødevarer) end med adfærd med stor psykologisk og økonomisk indvirkning, f.eks. transport eller energiforbrug.

QUIZ

Do you think you have learned?

PROVE IT...

START

4

Mennesker, samfund og miljø:

Hvordan man påvirker den personlige
holdning og motiverer folk

Identitet og holdning til miljø

Miljøidentitet forstås som den måde, hvorpå man orienterer sig mod den naturlige verden.

I denne forstand bestemmer tilgangen med inddragelse af selvet i den anden (Aron, Turon og Nelson, 1991), at nære relationer inddrager andres ressourcer, perspektiver og egenskaber i vores selvopfattelse. Dette har ført til udvikling af specifikke instrumenter til undersøgelse af identitet med naturen, såsom Environmental Preference Scale (skalaen for miljøpræferencer).

Det drejer sig om billeder af natur- og bymiljøer, hvor der nederst er en 7-punktsskala (Venn-diagrammer), hvor skæringspunktet angiver graden af den enkeltes forhold til det, der er vist på billedet.

Sociale repræsentationer

Et andet aspekt, der skal tages i betragtning, når man arbejder med motivation for miljøvenlig adfærd, er **sociale repræsentationer**. Sociale repræsentationer er kognitive systemer med deres egen logik og erklæring.

Inden for disse sociale repræsentationer finder vi stereotyper, overbevisninger, udsagn eller værdier, som hjælper folk med at orientere sig og beherske deres sociale miljø. Sociale repræsentationer giver en fælles kommunikationskode, hvormed vi kan benævne og klassificere forskellige aspekter af den verden, vi lever i.

Disse repræsentationer afhænger af selvet, af den idé, vi har om os selv, og af de associationer, vi skaber. Styrken af disse associationer, som vi skaber mellem forskellige begreber, manifesterer sig i holdninger og stereotyper.

For at påvise denne forbindelse mellem begreber (f.eks. miljøet) og tilskrivninger (følelser, personlighedstræk ...), som sker automatisk og ubevidst, blev IAT-instrumentet (Implicit Association Test. Greenwald, McGhee og Schwartz, 1998) udviklet.

Den implicitte associationstest gør det muligt at bestemme den identitet, som en person har over for en begivenhed, uafhængigt af den bevidste reaktion, som vedkommende måtte have over for den.

Teknikken består i at præsentere deltageren for en stimulus på en computerskærm, som han skal kategorisere så hurtigt og præcist som muligt. Her vises f.eks. et billede, der repræsenterer bymiljøet, og de fire kategorier, der skal kategoriseres, er vist nederst.

Resultaterne af forskellige undersøgelser har ført til den hypotese, at mennesker identificerer sig med naturen på grund af biofili, dvs. menneskers biologiske behov for at knytte sig til alle levende væsener.

Hvordan kan man motivere folk til at passe bedre på miljøet?

Nogle nemme idéer...

På kontoret

F.eks. et løb mellem kolleger. Start en konkurrence på kontoret for at se, hvem der kan reducere sit CO2-fodaftryk i løbet af en touders periode, eller hvem der kan gå så længe som muligt uden at udskrive dokumenter.

En kollega, der ikke ved eller ikke ønsker at være mere "bæredygtig", kan reagere positivt på idéen, når den præsenteres for ham/hende i form af en konkurrence.

Opbyg en genbrugsstation, et område til genbrug af kontorets ressourcer, og send en e-mail med en opfordring til dine kolleger om at deltage i miljøbevægelsen på kontoret.

Undervis ved eksempel

Den bedste måde at motivere folk på er ved at være et positivt eksempel.

Når andre ser, at du sparer penge ved at være grøn, vil kolleger, venner og familie måske følge i dine fodspor.

Hold en præsentation på en skole eller institution om, hvordan man kan blive grønnere.

Jo flere mennesker ser dig handle grønt eller deltage i miljøaktiviteter, jo flere mennesker kan du lære og motivere til at blive grønne.

Vær forsigtig

Når du forsøger at motivere andre til at blive grønne, skal du undgå kritik eller belæring og fokusere på positive relationer.

Afhængigt af, hvordan du kommer med forslag, kan andre blive defensive. Hvis du f.eks. bemærker, at en person har smidt en plastikflaske og en sodavandsdåse i skraldespanden, skal du ikke irettesætte vedkommende.

Prøv i stedet at starte en positiv samtale og tilbyd at tage det med til en genbrugsstation.

En positiv samtale kan resultere i, at personen ønsker at lære mere, i stedet for at føle sig irriteret over, at du irettesatte dem for ikke at genbruge.

Du bør forklare, hvorfor den grønne praksis, som du fremmer, kan være fordelagtig. Næsten alle vil sætte pris på at få lidt ekstra penge i lommen, og en reduktion af el- og vandforbruget er nogle af de måder, hvorpå du kan spare penge ved at blive grøn.

Del fordelene

Boligtilbehør med solenergi, f.eks. nødbelysning og persienser, er stilfuldt og sparer penge. De er nemme at vise frem for venner og kan skabe en samtale om de besparelser, du har opnået ved at foretage disse ændringer. Du kan følge de besparelser, som dine grønne aktiviteter har givet dig i løbet af en måned eller et år, og derefter præsentere disse rapporter for dine venner.

Og dig?

Kan du komme på nogen ideer til at
motivere andre til at være mere
miljøvenlige?

Aktivitet: (individuel + gruppe)

Del 1: Jeg observerer. Hvilken deltagelse er der i mit kvarter/by/by? *individuel*

Del 2: Jeg handler. Hvad kan vi gøre her og nu?
Grupper på 3-5 personer

TAK FOR JERES OPMÆRKSOMHED!!!

A BLENDED LEARNING PROGRAMME FOR COMPETENCE
DEVELOPMENT BEYOND PURE PROFESSIONAL SKILLS

